

Tillstånd och upplysning

Lantbrukarnas Riksförbund
105 33 Stockholm

Beslut angående ansökan om nöddispens på växtskyddsområdet för Gibb Plus

1 Beslut

Kemikalieinspektionen beviljar dispens från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedlet Gibb Plus.

Gäller från och med	2019-05-15
Gäller till och med	2019-06-30
Sammanfattning av användningsområde	För gynnad kartsättning, mot kartfall samt mot slipsar och rost i yrkesmässig odling av äpplen och päron.

Den som använder Gibb Plus ska uppfylla de kunskapskrav som gäller för användning av växtskyddsmedel i klass 2.

1.1 Återrapportering

Efter avslutad odlingsäsong ska en redogörelse lämnas in till Kemikalieinspektionen över vilka strategier som sökanden överväger i syfte att kommande års odlingar av äpplen och päron kan genomföras utan behov av dispens.

Redogörelsen ska lämnas in till oss senast 2019-12-01.

2 Beskrivning av ärendet

Vi fick in er ansökan om dispens för nedanstående ändamål den 26 april 2019.

Sökande	Lantbrukarnas Riksförbund 105 33 Stockholm
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Gibb Plus
Verksamma ämnen	Gibberellin GA4 och GA7
Funktion	Tillväxtreglerare
Sökt användningsområde	För gynnad kartsättning, mot kartfall samt mot slipsar och rost i yrkesmässig odling av äpplen och päron.

2.1 Ni har uppgett följande skäl till ansökan om dispens

2.1.1 Sökandens beskrivning av bakgrunden

Ett normalt år blir fruktsättningen i äpplen och päron så stor att det snarast blir för många kart som utvecklas till små frukter om de inte kartgallras på något sätt. I år har det blivit väderförhållanden som gör att blommorna inte kan utvecklas. Om dispens för preparat med gibberellin beviljas kan skörden troligen räddas.

2.1.2 Sökandens beskrivning av faran

Under april månad har flera nätter med frost förekommit. Odlingarna av äpple och päron har redan kommit långt eftersom vädret varit varmt under början av april, men väderomslaget omkring 10 april har lett till att knopparna frusit. I päron bedöms skadorna i genomsnitt resultera i upp till 50 % skördebortfall och i äpple upp till 30 % om ingen akut åtgärd sätts in. Skördebortfall riskeras på både päron och äpple genom bortfrusna blommor och frostsador på frukt (ej säljbar klass 1). Skadorna i äpple är mest påtagliga i tidiga sorter och sorter känsliga för frostsador.

Omfattningen av skadorna har bedömts av LRF Trädgårds fruktodlarsektion, Äppelriket och Jordbruksverket. Bedömningen är att i nordöstra Skåne (Kristianstad), Jönköping och även på delar av västkusten är odlingarna hårt drabbade. Stora delar av päronskörden, 25-75%, ser ut att ha drabbats i dessa områden. I äpple bedöms andel bortfrusna blommor ligga på mellan 10 och 25 %. Dessutom, om ingen behandling utförs, kommer skadorna i flera stora sorter som exempelvis Aroma, Gravenstein och Rubinstar leda till att frukten som bildas drabbas av deformationer i form av korkrostbeläggning (rost) eller färg- samt konsistensavvikande band (slips¹).

Odlingar i östra och mellersta Skåne har, beroende på läget, drabbats i varierande omfattning – från lindriga skador längst kusten till allvarliga skador mer inåt landet.

Gibb Plus, som innehåller gibberellin som verksamt ämne, förbättrar fruktsättning och minskar korkrostbildning på frostpåverkade frukter samtidigt som de hindrar kartfall i frukt. Ett normalt år blir fruktsättningen i äpplen och päron så stor att det snarast blir för mycket kart som kommer att utvecklas till små frukter om de inte kartgallras. I år har det blivit väderförhållanden som gör att blommorna inte kan utvecklas. Om dispens för preparat med gibberellin beviljas kan skörden troligen räddas.

Behandling behöver ske i BBCH-stadierna 56-69 (tät klunga) 6 veckor efter blomning (celldelningsfasen) för att motverka de skador som frosten har orsakat.

2.1.3 Sökandens beskrivning av fleråriga effekter på odlingen om dispens inte medges

Den extrema vädersituationen som uppkommit i år har orsakat denna situation. Den kan uppstå igen, men nästa års skörd bör inte påverkas om vädret blir normalt. Lägre fruktsättning kan leda till obalans i träden och i de hårt drabbade odlingarna

¹ En slips är ett kosmetiskt, torrt streck i skalet på frukten och som gör frukten svårare att sälja

även till växelbäring². De mer långsiktiga effekterna är dock svåra att förutse och blir mer tydliga först lite längre in på säsongen.

2.1.4 *Sökandens beskrivning av hur Gibb Plus verkar*

Gibberelliner har flera effekter, men den sökanden främst önskar uppnå under 2019 är möjligheten att förhindra att blomställningar faller av, vilket annars utgör en fara om det är ont om blomställningar på grund av att flera har frusit bort. Frost gör också att skaften blir korta. Gibberelliner kan öka skaftlängden och möjliggör att i kortskaftiga sorter, som exempelvis Aroma, kan fler frukter sitta i samma "klase". Längre skaft ger också mindre risk för snabbspridning av bland annat fruktmögel. De motverkar också skador som uppstår av frost såsom slipsar och rost.

2.1.5 *Beskrivning av alternativ*

Regalis Plus, reg nr 5283, är godkänt i Sverige och kan hjälpa till för att minska kartfallet. Den har dock inte någon effekt på fruktsättning eller på de problem med korta skaft, slipsar och rost som förväntas uppstå

2.1.6 *Produkter/verksamma ämnen som finns i norra zonen inkl. Norge och andra relevanta konkurrentländer för samma skadegörare och grödor*

Enligt sökanden är produkten Gibb 3, som innehåller gibberellin, godkänd i Norge i odlingar av körsbär. Gibb Plus är godkänd i Tyskland, Irland, Holland och i produkt med samma verksamma ämnen i England. I Danmark och Finland finns ingen sådan produkt för användning i äpple och päron.

2.1.7 *Beskrivning av skäl till att Gibb Plus är det bästa alternativet*

Regalis Plus kan hjälpa till för att minska kartfallet. Produkten har dock inte någon effekt på fruktsättning eller på de problem med korta skaft, slipsar och rost som förväntas uppstå.

2.1.8 *Sökandens beskrivning av åtgärder för att undvika upprepad dispens*

Möjligheter att få en produkt med gibberelliner godkänd i Sverige undersöks. Även tekniska lösningar testas. Det pågår nu inget strategiarbete kring detta problem men möjligheten att få ett ordinarie godkännande kommer att övervägas.

2.1.9 *Alternativa lösningar och vad som pågår i andra länder*

Växtskyddsmedel för förbättrad fruktsättning och minskad korkrostbildning på frostpåverkade frukter, samtidigt som de hindrar kartfall i frukt, är inte godkända i Sverige.

Det finns enligt sökanden inga andra sätt att förhindra den skada som uppstår av frost i blommande fruktträd förutom att vattna hela odlingen ovanifrån under perioder med frostrisk. Sådana bevattningsanläggningar används i andra länder, men

² Växelbäring kan också kallas alternans eller vartannårsbördighet och är en ogynnsam egenskap som innebär att sortens utbyte varierar kraftigt från år till år. Delvis kan det styras av växthormoner, men det kan också bero på allt för riklig sättnings. Då får trädet inte tillräckligt med näring för att bygga upp blomknoppar som skulle givit frukt nästa år. Växelbäring kan minskas genom anpassad beskärning och tidig gallring av blommor eller kart. Referens: "Äpplesorter för ekologisk fruktodling", se <http://www.vaxteko.nu/html/sll/sjv/jordbruksinfo/JIN04-04/JIN04-04.PDF>

då i första hand för bevattning eller nedkylning av frukten. I vårt klimat skulle, enligt sökanden, en sådan bevattningsmetod troligen leda till större problem med svampsjukdomar. Att investera i denna typ av anläggning enbart för att motverka frostsador vissa år är inte ekonomiskt försvarbart.

Även lösningar med stora fläktar förekommer i till exempel Nya Zeeland. Lönsamhet för detta förutsätter stora odlingar med risk för frost varje år. Då räknar man också med att få ett merpris för sin tidiga skörd. Tekniken testas i Sverige, men den kräver stora investeringar (omkring 80 000 kronor per hektar) och är bullrig vilket gör att den inte är lämplig i tätare bebyggda områden. Sammantaget är denna teknik varken ett ekonomiskt eller realistiskt alternativ i Sverige.

2.2 Samråd med Livsmedelsverket

Vi har samrått med Livsmedelsverket i fråga om konsumentskydd. Livsmedelsverket hänvisar till att EU har beslutat att det inte behövs några gränsvärden för gibberellin (ämnet är upptaget på bilaga IV till förordning nr 396/2005). Gibberellin anses inte vara akutgiftigt och saknar därför akut referensdos. Gibberellin får ingå i växtskyddsmedel inom EU. Vid den utvärdering som föregick beslutet att godkänna gibberellin som verksamt ämne i växtskyddsmedel var den användning som utvärderades i äpplen och päron. Enligt Livsmedelsverket behöver den här ansökan inte riskbedömas ytterligare. Den tidigare utvärderingen på EU-nivå visar att användningen i fruktodling inte är förknippad med konsumentrisk.

2.3 Tidigare dispenser

Det är första gången som dispens söks för Gibb Plus.

2.4 Godkännandevillkor för verksamt ämne

Det verksamma ämnet Gibberellin GA4 och GA7 är godkänt genom kommissionens genomförandeförordning (EU) nr (EU) 2017/195³ till och med den 31 augusti 2020.

Villkor för godkännandet:

Del A

Ämnet får endast godkännas för användning som tillväxtreglerande ämne.

Del B

Vid tillämpningen av de enhetliga principerna i bilaga VI ska slutsatserna i granskningsrapporten om gibberelliner (SANCO/2614/2008) beaktas, särskilt tilläggen I och II, i den form den slutgiltigt färdigställdes av ständiga kommittén för livsmedelskedjan och djurhälsa.

Villkoren för användning ska vid behov inbegripa riskreducerande åtgärder.

³ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2017/195 av den 3 februari 2017 om ändring av genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 vad gäller förlängning av godkännandeperioderna för flera verksamma ämnen som anges i del B i bilagan till genomförandeförordning (EU) nr 686/2012 (moderniseringsprogram AIR IV)

3 Skäl

3.1 Tillämpliga bestämmelser

Ett växtskyddsmedel får endast släppas ut på marknaden och användas om det har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten enligt artikel 28 i förordning (EG) nr 1107/2009⁴. Kemikalieinspektionen får dock i särskilda fall ge dispens från kravet på godkännande och tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt. Detta framgår av artikel 53 i förordningen.

3.2 Kemikalieinspektionens bedömning

Kemikalieinspektionen bedömer att kriterierna för dispens är uppfyllda för gynnad kartsättning, mot kartfall samt mot slipsar och rost i odlingar av äpple och päron, genom behandling med Gibb Plus. Behandlingen får göras under en begränsad tid, under fruktträdens blomning, och under kontrollerad användning med föreskrivna villkor, eftersom den fara som avses inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt.

3.2.1 *Motivering av villkor*

Kemikalieinspektionen bedömer att växtskyddsmedlet kan medföra hälsorisker för användare. Vi beslutar därför att den som hanterar produkten ska använda skyddshandskar, skyddskläder och skyddsglasögon.

3.2.2 *Motivering till att faran inte kan undanröjas på annat sätt*

Kemikalieinspektionen bedömer att det inte finns kemiska eller icke kemiska alternativ till användning av Gibb Plus för behandling av äpple- och päronträd mot frostsador under trädens blomning. Kemikalieinspektionen instämmer i er bedömning att det saknas växtskyddsmedel med tillräcklig effektivitet för att gynna kartsättning, förhindra kartfall och samtidigt motverka problem med korta skaft, slipsar och rost i yrkesmässig odling av äpplen och päron.

3.2.3 *Åtgärder för att komma bort från behovet av upprepad dispens.*

Vidare bedömer Kemikalieinspektionen att ni vidtagit åtgärder för att komma ifrån behovet av fortsatt dispens genom att delta i dialog för att få produkt som innehåller gibberelliner, för den i dispensen sökta användningen, godkänd i Sverige. Ni också har uppgett att tekniska lösningar testas.

3.2.4 *Kemikalieinspektionens bedömning gällande konsumentrisker*

Baserat på Livsmedelsverkets underlag bedömer Kemikalieinspektionen att den tidigare utvärderingen på EU-nivå visar att användningen i fruktodling inte utgör en oacceptabel risk för konsumenter.

⁴ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG

3.3 Slutsats

Kemikalieinspektionen bedömer att ni har visat att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda mot bakgrund av de skäl som redovisats ovan. Kemikalieinspektionen bifaller därför ansökan om dispens.

4 Upplysningar

Kemikalieinspektionen upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet endast beviljas en gång. Dispensförfarandet syftar till att hantera faror eller hot som uppkommer sällan och som därmed inte kan förutses. Om en fara riskerar att upprepas eller utgör ett återkommande problem ska inte dispensförfarandet användas för att lösa problemet. Det är därför viktigt att ni utformar en strategi för att undvika fortsatt behov av dispens eller tar fram andra bekämpningsmetoder för att åstadkomma en långsiktig lösning. Vid upprepad ansökan om dispens ska ni visa vilka åtgärder som ni vidtagit för att undvika behov av ytterligare dispens.

Om produkten är godkänd i en annan medlemsstat inom EU finns det möjlighet för innehavaren att ansöka om produktgodkännande i Sverige genom ömsesidigt erkännande enligt artikel 40 i förordning (EG) nr 1107/2009. Under vissa förutsättningar finns samma möjlighet för till exempel jordbruksorganisationer.

Om produkten redan är godkänd i Sverige för viss användning finns möjlighet att ansöka om utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområde enligt artikel 51 i förordning (EG) nr 1107/2009.

4.1 Produktens klassificering och märkning

Produkten ska vara märkt och klassificerad enligt CLP-förordningen⁵ och uppfylla kraven i förordning (EU) nr 547/2011 om märkningskrav för växtskyddsmedel⁶.

Företagets klassificering av produkten: Produkten är inte klassificerad.

Piktogram	-
Signalord	-
Faroangivelser	-
Skyddsangivelser	P270 Åt inte, drick inte och rök inte när du använder produkten P280 Använd skyddshandskar/skyddskläder/ögonskydd/ansiktsskydd P405 Förvaras inlåst P420 Förvaras åtskilt från andra material EUH401 För att undvika risker för människors hälsa och för miljön, följ bruksanvisningen.

⁵ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

⁶ KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EU) nr 547/2011 av den 8 juni 2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller märkningskrav för växtskyddsmedel.

	SP1 Förorena inte vatten med produkten eller dess behållare. Rengör inte sprututrustning i närheten av vattendrag/ Undvik förorening via avrinning från gårdsplaner och vägar.
--	---

4.2 Anmälan till produktregistret

Vi upplyser om skyldigheten att lämna in en verksamhetsanmälan till produktregistret hos Kemikalieinspektionen. En sådan anmälan ska göras så snart som möjligt och senast när verksamheten inleds. Läs mer om verksamhets- och produktanmälan under produktregistret på www.kemi.se

4.3 Årlig redovisning av mängduppgifter

För växtskyddsmedel finns krav på redovisning av överlåten mängd för användning på den svenska marknaden. Kravet omfattar även den som innehått en dispens.

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till Kemikalieinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar